Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia Aristotelica-Thomistica - Cod. Ettenheim-Münster 226

Endel, Roman
Majer, Ferdinand

[s.l.], 1731-1732

Articulus 3us

urn:nbn:de:bsz:31-120354

Visual Library

Articulus 3us
De
Tribus operationibus mentis in genere

Cum de tribus modis sciendi egerimus, ne eosdem cum tribus operationibus mentis confundamus.

Num. 1mus. Videndum 1o mentem et intellectum idem esse, quaestionem et operationem mentis et intellectus idem esse, saepe dicitur fit atque ab intellectu aliquid repraesentans objectum quaerendum. Sicut visio est actus a potentia visiva eliciti repraesentans objectum lumine colloratum, cum enim oculus materialis sit ipse non videat nisi per potentiam visivam tamquam per principium proximum videndi, ita mens aliquid nisi per intellectum tamquam principium proximum eligendi. Hoc tamen discrimine quod potentia visiva corpore materialis sit eodem modo tendat in suum objectum visibile, ita ut sive debitum visum disgregat sive viride eundem congregat, album et viride se tamen habeant materialiter modus vero videndi album aut viride fit eodem videlicet hoc est lumine per immissionem specierum visibilium a potentia visiva attingatur. Quaestionem visio albi et viridis non nisi numero distinguuntur, intellectus autem corpore potentia spiritualis habet diversos modos quibus rem hoc enim vero cognoscit simpliciter apprehensione alterum judicio sive affirmatione aut negatione, tertium per discursum aut etiam circa idem vero triplici hoc modo procedit ex quo oritur triplex actus sive operationes mentis. Tum sicut actus potentiae visivae aut plures actus sive specie distinctis, prout ad gloriam veniamus.

Num. 2dus. Videndum adhuc 2o aliud esse distinguere, differre et diversum esse; in distinctis quod duae res tam in genere quam in specie conveniant, numero vero tamen quidam ut Petrus et Paulus, uterque enim habet genus quod est animale et speciem quod est rationale. 2o differunt, quae quidem genere conveniunt differentia autem differentia ut homo et leo, conveniunt enim in animali, in rationali autem non conveniunt, et haec distincti specie. Licet porro differunt diversa sunt, quae in nullo conveniunt ut homo et lapis, lapis enim nec animale nec rationale.

Num. 3tius. Tres dantur mentis operationes simplex apprehensio, judicium et discursus, quae licet ab altera et numero et specie distinctae sunt, videndum tamen.

Obiicies 1o parum glorioso nota quod sola tot dentur modi sciendi, quot dantur modi manifestandi ignotum. Quod etiam tot dantur operationes mentis quot dantur modi, quibus intellectus fit tendere in veritatem. Sed 3 dantur tales modi quod probatur, sed assumptum quod enim intellectus simpliciter

et apprehendit nihil affirmando vel negando, eg. Petrus est simplex apprehensio seu 1a mentis operatio; aut in ista apprehendit sed etiam affirmat aut negat quid de Petro hoc modo: Petrus doctus est vel nihil seu 2a mentis operatio; vel si etiam ex uno alterum deducit, et 3a est judicii discursiva hoc modo Petrus doctus est ergo est risibilis: cum igitur nullus eorum mentis conceptus versetur aliter ex praedicto modo dat ergo non plures tribus operationes mentis:

Objectio 1a pro [illegible]: quia unum potest separari ab altero. Signum prius et quod factum [illegible]: sed magnaque ex tribus mentis operationibus potest separari ab altera ergo. Minor est certa: idem enim a se ipsa separari non potest. Maior probatur: possum simpliciter apprehendere eg. Deum, quin postea possim iudicare Deum est infinitus, et tandem uno ex eorum ipso inferre Deum est infinitus ergo bonus ac est amabilis diligendus. Cum utrique una separatur ab altera: cum una exigitur in adventu alterius

Objectio 2a pro [illegible]. Maior N: ibi illae species distinguuntur, quae quidem in genere conveniunt in specifica autem differentia differunt. Sed ita se habent inter se tres mentis operationes ergo. Minor probatur illae censentur distinguere specie quae habent diversas differentias. Sed illae habent diversas differentias non accidentales sed reales: ergo. Minor constat differentiis enim datis sed explicandam quid res sit. Si ergo differant in differentiis etiam differunt in sua quidditate sive essentia Minor probatur 1a mentis operatio dicitur quidditas simpliciter apprehensiva objecti. 2a quidditas enunciativa alicuius de objecto cum iudicio sive discursive. 3a quidditas ex una vel duabus aliis quidditatibus composita, et unius ex alia discursive illativa, ecce genus et quidditas differentia, sed aliquo parte, quae cum omnes specie differant. Faciunt etiam differre 3 mentis operationes, differre magis in diversa: conveniunt enim in genere quod est quidditas. Dividi autem non in genere conveniunt

Objectio 3a. Unum quod reale plus debet distingui ab non reali quam non est realis quod unum reale ab altero reali, ergo etiam una quidditas quae est simpliciter apprehensiva plus debet distingui a quidditate quae est illativa: quam distinguitur una quae simpliciter apprehensiva ab altera que simplex apprehensio domini et fenestrae. Infero: sicut unum reale numero distinguitur ab altero reali ita etiam distinguitur una simplex apprehensio ab altera numero: ergo etiam sicut reale et non reale distinguitur specie, cum plus distinguitur, iuxta dictum autem numerica statim veniat specifica ita quoque apprehensio simplex distinguitur specie ab illativa quae cum plus distinguitur non autem superest nisi distinctio specifica.

Num: 30mi

Num 31mi

Num 32mi

Num. 20us Obiectum qui a pari. Ubi ideo habet diversos actus specificos, qui circa bonum propositum sit versari gaudendo, amando, desiderando, qui actus cum constituant plures species, afficiunt utique species erunt distinctae. sive demum si actus sint de eodem bono propositis aut pluribus quod etiam quoad intellectum circa verum propositum sit versari apprehendendo, iudicando et inferendo actus hi sive operationes mentis apprehendens, iudicans et inferens erunt specie distincti; sive demum de eodem vero eas contingat apprehendere, iudicare et inferre, sive de uno eas iudicare, de caeteris apprehendere, de aliis inferre; licet enim hoc numquam et cum sint res specie distinctae, sed tamen in ratione veri omnium, et hinc nisi modus versandi circa id verum sit specie distinctus, qualis est modus apprehendendi, iudicandi. Nam hoc quin numquam in ratione veri tamen sit materialiter distincta, numquam autem specifice. Unde ex quod si hoc operatione quotam mutuo alia sanctas, quod non abstracto tamen distincti numero quoad actus quotsunt, numquam licet res materialiter distinctae.

Si autem res materialiter non sit aliquo saltem modo contingenter sit distincta specie, qualiter sit tum de eodem apprehendendo iudicare, etiam quoad apprehensiva erit specie distincta non aliter ac in voluntate idem bonum eas tribute amando de eadem gaudendo. Licet bonum sit idem, modus tamen facit specie distinctio actus. Sunt contra, si bona sint multiplicia eas contingat appetitu cibus et potus, si tamen de utroque actus versentur tantummodo gaudendo et non amando desiderando, gaudium de cibo una cum gaudio alterius rei tamen dicta diversitas nihilominus tamen erunt numero distincta. Si autem unico actu gaudeat de cibo, potu et hoc et similes res omnes tamen se habebunt materialiter et erit numquam numero actus. quae omnia si bene perpendantur probabunt optime a pari 3 mentis operationes esse distinctas specie. Ad obiectiones autem solvendas si quae fuerint hoc insuper notabis. quod sicut de bono ita et de malo loqui possumus quod est indagando et fugiendo, qui sunt actus specie diversi tendentes aequaliter in intellectu sicut in vero ita in falso iudicando versari, in malum tamen sub formali ratione oppositi boni atque veri a ratione sui.

Obiicies 1o tres mentis operationes specie distinctae, quod in eodem homine debent
Num. 2[illegible]us etiam dari tres intellectus. Patet consequentia quia intellectus est intellectus sua specie acquirunt et unitatem ab actibus, sed operationes mentis qui sunt actus intellectus sunt specie distinctae quod etiam intellectus acquirunt tres species. Ergo tres specie intellectus debent dari in eodem homine apprehendente, iudicante, inferente

Subdist.° itidem argumentum ipsa desumunt speciem a partibus. sed verum quia complexa habet non actu, ô sed plures actus speciei distinctos, qui et multiplices virtutes in eodem homine dari debent. Ita respondent adversarij id et nos respondebimus

Subdistinguo cum [illegible] ad [illegible] tamen complexa accipiunt speciem ab actibus verum quod habeat speciem subalternam concedo, quod habeant speciem infimam nego; nam ipsae operationes mentis sunt tres distinctae specie infima cum specie subalterna [illegible] etc. species subalterna in operationibus mentis est ratio veri quae in omnibus tribus est eadem sicut in virtutum actibus est ratio boni; et in complexa est ratio lucidi colorati. et ab hac specie complexa suam speciem seu unitatem specificam desumunt. non autem a specie infima actuum. quae non tamen complexa distinctum faciunt, quoniam ipsi actus inter se, actus enim odij utique aliam speciem habent quam actus amoris, specie infima. et hinc inter se distincti sunt autem ratio boni in utroque invenitur, in amore prosequendi, in odio fugiendi, non enim odimus malum nisi quatenus amamus bonum. hac ratio boni quae est species subalterna facit distinctum virtutem ab intellectu qui habet pro specie subalterna rationem veri et a visu, qui habet rationem lucidi colorati et et hac ratione complexa suam speciem accipiunt ab actibus. ergo antecedens non recte probat.

Si omnino explene [illegible] in exemplo non tamen adeo stricte sumendo nam, Angelicus et [illegible] habent aliam speciem pro quam distincti, sed tamen similem habent rationem creati, propterea quasi specificat creatorem [illegible] [illegible] ergo bene ita discurrendo. creatum quasi specificat creatorem, sed sunt mille species distinctae creatae, ergo et mille creatores. habes Satana licet enim sint mille creata quoad speciem infimam, quae quaevis ab alia distincti, cum tamen eandem habeant speciem subalternam scilicet rationem creati, erit unus creator, quia species subalterna in communi dat speciem non autem infimam: unum aliud bene sequitur esse creatos mille.

Instabis. species subalterna in virtute est ratio veri sicut in visu complexa est ratio lucidi colorati uti in [illegible] dictum; sed licet in omnibus actibus visus [illegible] ratio veri nihilominus actus visus inter se distincti sunt etiam licet actus visionis habeant eandem speciem subalternam sive rationem lucidi colorati tamen possunt ipsi actus distingui quod est contra N[illegible]. Num [illegible]

Subdistinguo consequens [illegible] licet etiam nihilominus actus visus inter se distincti quia habent aliam speciem infimam concedo, sed [illegible] quod etiam actus visionis possunt distingui si haberent

aliā speciē infimā c. si n̄ ac. atq ante pteā visio ñ habent speciē infimā: cui mōq tendendi sit idē, res ante eq mag visq et hō visq et le habent mālilter seq in actibq intelq seq ñ e contra. Num 25. et
potiq idē Num 24ⁱˢ in rōbm̄ opiōis asum̄ptā est. visq ēm unico
līē p ōibq obitis ptinenjs māliter diversis indiget vidēt līē species
intelq ante līē apprehensivo, indicativo, Ratio: ergo idea sit q
intelq utpote spiritualis habet obitū m̄āle abstractū ā particularibus
hinc ñ ē iō aligatū ad unū modū: quo gapiat: eād pluries ādmitt
visq ante utpote māalis ñ habet nisi obitū māale, adeoque particulare
abigatū ad hī ut vdō p species: ctū alio modo

Num. 26m. Ingebis intelq habet diversos modq gnoscendi juxta dicta. Ergo: modq gnosc
sen gnoscendi sqtō modū sendi sqtō modū ēād juxta axioma. ergo
ex istis diversis modis gnoscendi sen operandi sqtō dari duplicē modū
ēendi sen intelq.

Rdtr. 1° atq; ergo modq gnoscendi sqtō modū ēendi sed nille dantr modq
gnoscendi numericē dsti. gō et mille intelq numeri dsti in eōdē hoē,
sicut arguis ex diversis speciē modis gnoscendi dari dsti speciē intelq.

Rdtr 2° item atq modq gnoscendi sqtō modū ēdi, sed molgaendi ē
substā qō et modq gnoscendi et operandi ē substā ctū autem
eue qm bene ergo juedat. igitur

Rdtr 3° cū dm modq operandi sqtō idē ē praesupponit modū ēēdq cū
sqtr idē ē p cā postulat modū ēendq ac a similiter dr ā rē. dein ē,
deberet ēē intelq qm appetō indivē etr ā dm ita postrantur mōiē
quasi ad multiplicaōē modi gnoscendi multiplicaret/ etiā intelq alias
quoties multiplicaret modq gnoscendi numericē, ctū multiplicaret
intelq numericē/ et quoties hō caret in actū odij alia species vdō
acquireret. quo ab sit absurdū nemo videt.

Num 27m. Ingebis 2° essentq assimilatr cāē sed cāē operāē sen intelq ē
unq speciē qō ēt operāēs mentis debent ēē unā eādemq speciē:
unde si sint plures ctū cāē sen intelq erit multiplex.

Rdtr 1° atq. effectq assimilatr cāē sed sol ē unq: qō et effectq solis
st uni speciē et numero: cū sol sit unq et speciē et numero. plane
sqlā in spēā sunt agitō sol ē unq in ēādo et tn in operando plurit
lapides, metallos, plantas etc. sic similiter intelq unq ē in ēādo in operando
multiplex

Rdtr 2° d: ā effectq assimilatr cāē, quando ad qd à cāē accipit a se sicut
sed qd aliunde acquirit nēm. intelq utpote cāē operāē hī ā plur

dant, quae quod dicunt aliquid intellectus concipi sub ratione veri: cum quod omnes 3 operationes sub ratione veri sint similes, bene cum idque dat magis effectus dum operationibus assimilantur effectus, itaque integre unus, ita non aliquid sub ratione veri sint 2do: quod ante operationem mentis sit iudicium potius quod apprehensio idem habet ab intellectu sed potius ab obiecto ideo praesentato et tandem a tribus aliis modis tendendi in verum sic: cum hoc triplex ea apprehensio non habeat ab intellectu, etiam ejus debent assimilari quod sint integre unus species ita et operationibus sint una species

Obiic. 3o Haereticos contra 3iam mentis operationem. 3ia mentis operatio constituitur perfecte in syllogismo sed syllogismus non est distincta operatio a 2a quod non certa d. ... syllogismus est triplex iudicium: quod non est distincta operatio sed tantum 2a ter repetita. — Num: 78. no

Resp. ... probatur ad d. syllogismus est triplex iudicium solum ... connexive ... relativum unius ex alio ... et n.c. iudicium ante enuntiationem constituit 2a relativum 3iam operationem.

Arguitur duae apprehensiones simplices eo potius tantum non constituunt iudicium quod nec duo iudicia constituunt 3iam mentis operationem.

Resp. d.a. duae apprehensiones simplices non constituunt iudicium absente copula ea adveniente copula ea etiam ... c. quod nec iudicia duo inde ... constituent 3iam mentis operationem c.c. quod nec duo iudicia accedente illatione et ea per particulas Ergo sed et quod n.c. si enim dicerem homo est visibilis, animus non est homo, animus non est visibilis, propterea ... tantum iudicia enuntiativa si vero accedant particula Ergo et quod unum ex alio inferri, sed ... saepe omittitur subintellecta quod ante vix omitti potest, vix enim esset sensus relativus.

Hic de Methodo, modi sciendi et operationibus mentis de genere dictis, descendimus ad has in specie. et hoc.

Disputatio 1a

De iis quae pertinent ad 1am mentis operationem

Diximus 1am mentis operationem esse apprehensionem simplicem, notandum autem non accipi pro tali apprehensione quatenus res prout est a parte rei simpliciter apprehenditur, tali modo enim a sensibus apprehenditur v.g. res ... colorata a visu, sonora ab auditu etc: neque etiam accipi pro tali apprehensione simplici quatenus ea ipsa res visa vel audita per species suas a ...